

Badelunda-Vedby

Utredning intill ett vikingatida gravfält

Arkeologisk utredning, etapp 2

Badelunda-Vedby 3:19
Badelunda socken, FMIS-socken Västerås
Västerås kommun
Västmanlands län

Maud Emanuelsson

Badelunda-Vedby

Utredning intill ett vikingatida gravfält

Arkeologisk utredning, etapp 2

Badelunda-Vedby 3:19
Badelunda socken, FMIS-socken Västerås
Västerås kommun
Västmanlands län

Maud Emanuelsson

Omslagsfoto:

Sökschakt 1 skall just börja grävas. I bakgrunden syns åkermark med höstsådd. Denna yta ingick också i utredningsområdet. Fotograferat från söder morgonen den 16:e december 2013 av Maud Emanuelsson.

Utgivning och distribution:

Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2014

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

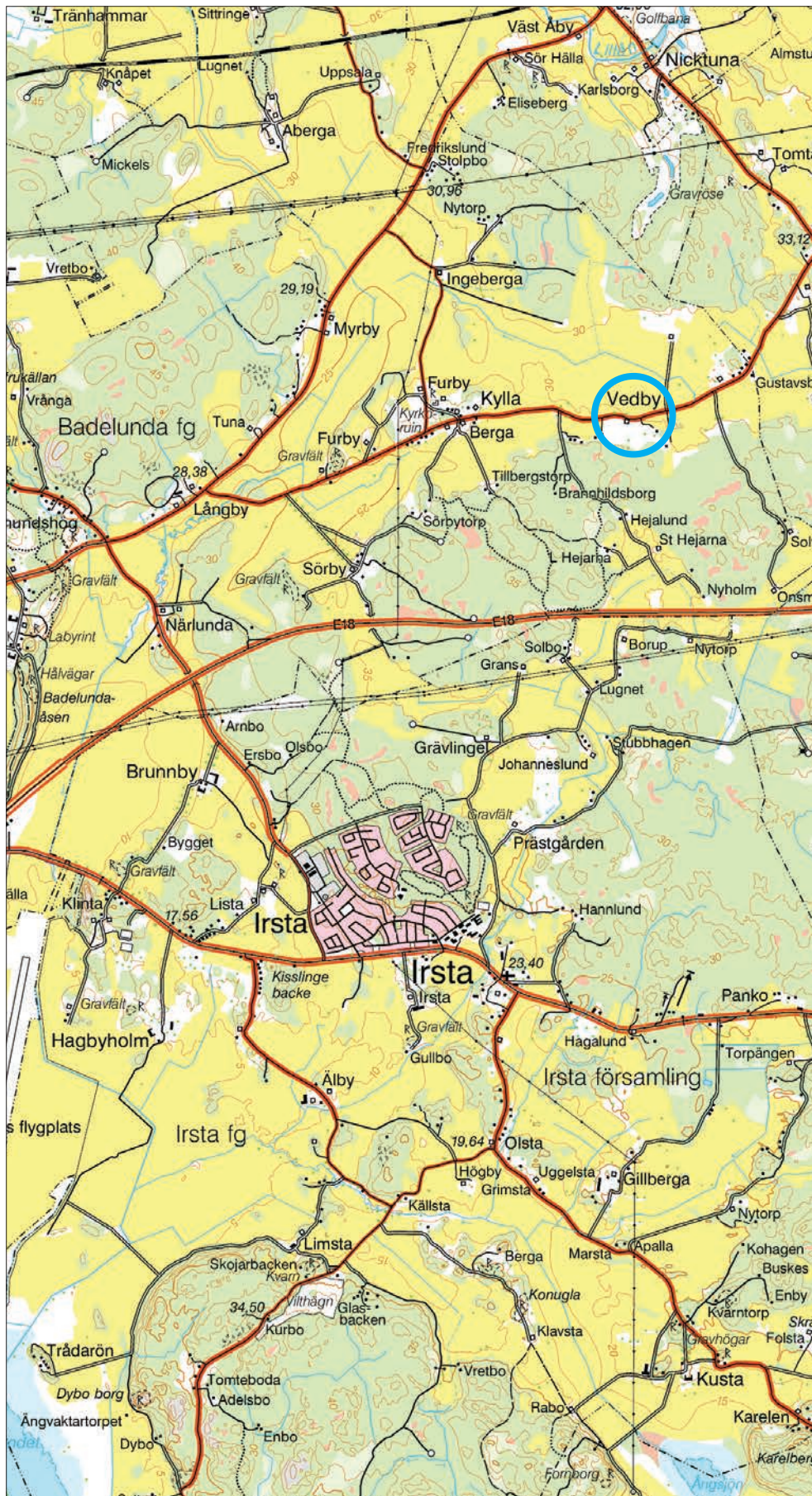
ISBN: 978-91-7453-310-1

Tryck: Just Nu, Västerås 2014.

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	6
Syfte.....	6
Topografi och fornlämningsmiljö.....	6
Genomförande och metod.....	8
Utredningsresultat.....	9
Referenser.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter.....	11
Bilaga.....	12
Bilaga 1. Schakttabell	12

Figur 1. Utdrag ur digitala Gröna kartan. Platsen för utredningen är markerad med en blå ring. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk utredning, etapp 2, inom fastigheten Badelunda-Vedby, Badelunda socken i Västerås kommun. Uppdraget föranleddes av att en privatperson planerade uppföra en villa. KM tilldelades uppdraget av Länsstyrelsen i Västmanlands län på direktval.

Den tilltänkta tomten låg i åkermark och uppgick till cirka 3 000 m². Endast 20 meter sydväst om utredningsområdet fanns den nu undersökta och bortgrävda gravfältet Västerås 396:1. Inom en radie av 50 meter finns två runda stensättningar och 6 skålgropar. Närområdet i övrigt är också mycket rikt på fornlämningar.

Totalt grävdes 10 sökschakt. Inget av antikvariskt intresse framkom.

Bakgrund

På uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län har Stiftelsen Kulturmiljövård utfört en arkeologisk utredning. Området låg inom fastigheten Badelunda-Vedby 3:19 i Västerås kommun.

Länsstyrelsen var beställare av utredningen och bekostade utredningen med medel ur anslaget 7:2/2013, Arkeologiska utredningar och undersökningar, åtgärdstyp 8:1. Anledningen var att en privatperson avsåg att uppföra ett bostadshus inom ett mindre markområde. Länsstyrelsen fattade beslut i ärendet den 29 november 2013 (1st dnr 431-5469-13).

Syfte

Utredningen skulle klargöra om det fanns fornlämningar som inte var synliga i markytan och i så fall begränsa fornlämningen för att identifiera byggbar mark. Ambitionsnivån skulle enligt länsstyrelsen vara rimlig i förhållande till uppdraget. Det innebar att sökschakt skulle grävas med grävmaskin och schakten skulle fyllas igen efter slutförd utredning.

Resultaten utgjorde en del i besluts- och planeringsunderlaget och målgrupper för utredningen var därför i första hand Länsstyrelsen och privatpersonen.

Topografi och fornlämningsmiljö

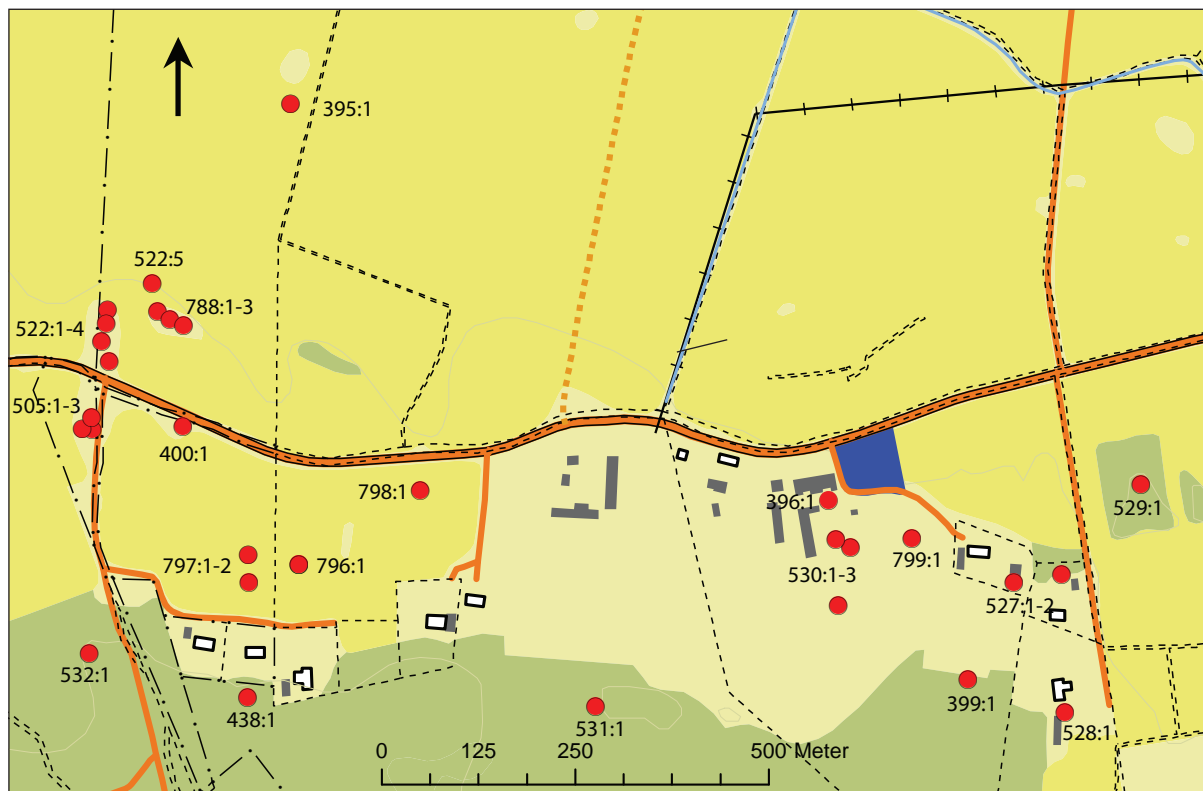
Den aktuella fastigheten ligger inom ett område som är rikt på fornlämningar, främst ensamliggande runda stensättningar och skålgropar men även gravfält och skärvstenshögar.

Inom den aktuella fastigheten finns ett flertal fornlämningar. Deras karaktär antyder att platsen återkommande har använts under förhistorisk tid. Ett undersökt och borttaget gravfält (Västerås 396:1) har utifrån fynd daterats till sen vikingatid. De ensamliggande stensättningarna (Västerås 527:1-2 och 530:2-3) kan preliminärt dateras till yngre bronsålder - äldre järnålder och skålgroparna (Västerås 528:1 och 799:1) samt skärvstenshögar (Västerås 529:1) till bronsålder.

Gravfältet (Västerås 396:1) undersöktes 1933 av Sven Drakenberg och 1934 av Jan Erik Anderbjörk och Nils Nygren. Vid dessa tillfällen undersöktes sammanlagt åtta gravar. Bland fynden kan nämnas en pilspets, fyra arabiska silvermynt, en brodd, ett hängsmycke av järn samt ett hundratal pärlor (Anderbjörk 1936). I fornminnesregistret anges också att Henry Simonsson 1968–70 undersökte en grav inom Vedby där en spjutspets med silverinlägg hittades. Den exakta lokaliseringen är osäker, men sannolikt rör det sig om en grav inom gravfältet Västerås 396:1. Möjligen kan det dock även röra sig om gravfältet Västerås 522:1. Från denna undersökning finns tyvärr inget dokumentationsmaterial eller andra uppgifter bevarade. Det finns därför ingen möjlighet att bedöma undersökningens resultat, exakta lokalisering eller anledning till undersökningen (Lihammer 2008:74).

Gravfältet var beläget endast ett tjugotal meter från den mark som är planerad att tas i anspråk. Sammantaget indikerar fornlämningsbilden att det kan finnas boplatslämningar eller överplöjda gravar där huset är planerat.

Figur 2. Utsnitt ur digitala fastighetskartan med registrerade lämningar markerade. Undersökningsområdet är utmärkt med en blå kvadrat. Skala 1:8 000.

Registrerade lämningar

RAÄ	Typ
384:1	Lägenhetsbebyggelse. Torplämning. Övrig kulturhistorisk lämning.
395:1	Fyndplats. Skaftålsyx och flintkniv. Övrig kulturhistorisk lämning.
396:1	Gravfält. Cirka 10 st, undersökt och borttaget. Daterat till sen vikingatid. Fast fornlämning.
399:1	Lägenhetsbebyggelse. Husgrund. Enligt uppgift lämning efter ett soldat-torp kallat "Höglunds täppa". Övrig kulturhistorisk lämning.
400:1	Naturföremål med tradition. Tall med namn. Allmänt känd som "spöktallen". Övrig kulturhistorisk lämning.
505:1-3	Hällristningar. 15+1+1 skålgropar. Fast fornlämning.
522:1-5	Stensättningar, 2 st, fast fornlämning + hällristningar, 5 resp. 1 skålgropar + 1 obestämbär lämning. Uppgift om.
527:1-2	Stensättningar. 2 st, runda. Kan vara naturbildning. Fast fornlämning.
528:1	Hällristning. Cirka 35 skålgropar inhuggna i block. Fast fornlämning.
529:1	Skärvestenshöj. 1 st, fast fornlämning.
530:1-3	Fornlämningsliknande bildning, 1 st och 2 runda stensättningar. Övrig kulturhistorisk lämning samt fast fornlämning.
531:1	Stensättning. 1 st, rund. Fast fornlämning.
532:1	Gravfält. 8 runda + 1 rektangulär stensättning. Fast fornlämning.
788:1-3	Stensättningar. 3 st, runda. Fast fornlämning.
796:1	Hällristning. 1 skålgrop i block. Fast fornlämning.
797:1-2	Hällristning. 7 respektive 1 skålgrop i block. Fast fornlämning.
798:1	Hällristning. 1 skålgrop i block. Fast fornlämning.
799:1	Hällristning. 6 skålgropar i bergklack. Fast fornlämning.

Tabell 1. Lista över markerade lämningar i figur 2 ovan.

Genomförande och metod

Utredningsområdet var knappt 3 000 m² stort och bestod till största del av brukad åkermark. I sydväst fanns en mindre yta med upplagt material, bland annat grus, asfalt och matjord. Totalt grävdes 10 sökschakt med grävmaskin. Matjorden och det upplagda materialet avlägsnades skiktvis ned till opåverkat sedimentlager (lera). Då topografin var likadan inom hela utredningsområdet placerades schakten med jämna mellanrum. Schaktlängderna varierade marginellt mellan 8 och 11 meter, och schaktbredden uppgick till 1,40 meter, vilket var skopans bredd.

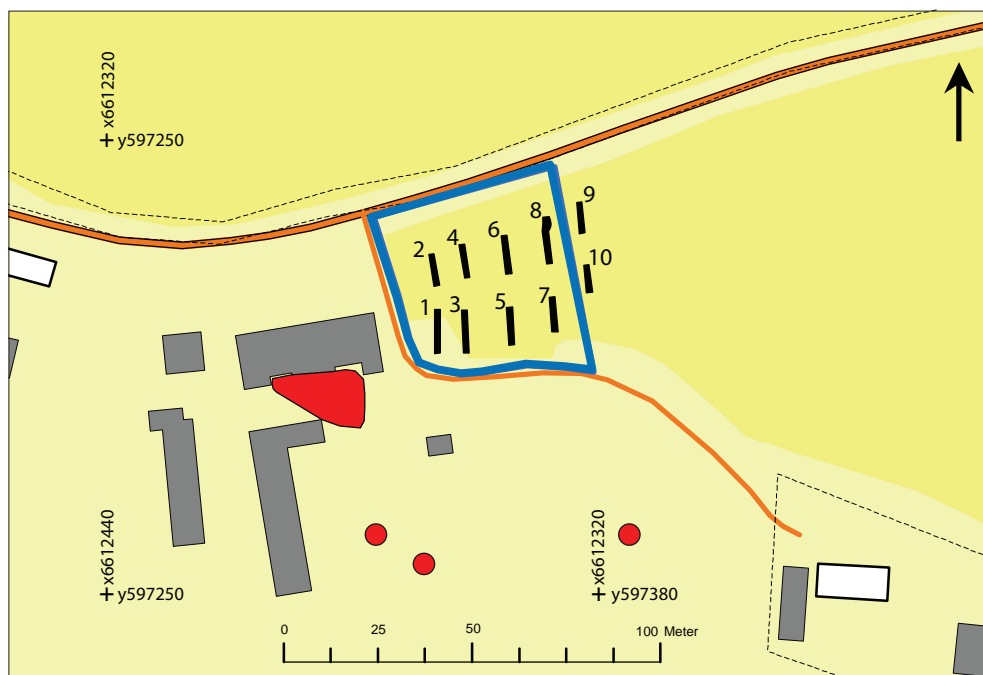
Schakten dokumenterades med digital inmätning (GPS Trimble Juno) samt skriftlig beskrivning. Digitala fotografier av undersökningsområdet och arbetets fortskridande togs kontinuerligt. Schakten återfylldes efter avslutad undersökning.

Figur 3. En kulen förmiddag, den 16 december 2013, grävs det första schaktet. Arkeolog Anna-Lena Hallgren och grävmaskinist Jan Frölander arbetar. Fotograferat från öster av Maud Emanuelsson.

Utredningsresultat

Under det 0,30 meter tjocka matjordslagret samt de upp till 1 meter tjocka påförda massorna i sydväst, framkom opåverkad lera. Inga nya fornlämningar påträffades vid utredningen varför KM anser att ingen ytterligare antikvarisk åtgärd fordras. Det är dock Länsstyrelsen i Västmanlands län som är beslutsfattande i frågan.

Figur 4. Schaktplan i skala 1:2 000.
Schaktbeskrivning finns i tabellform i bilaga 1.

Teckenförklaring	
	Schakt
	Undersökningsområde

Figur 5. Arbetsbild med sökschakt 7 i förgrunden. Fotograferat från öster av Mand Emanuelsson.

Referenser

Arkivmaterial

Fornminnesregistret/Fornsök
FMIS, www.fmis.raa.se

Litteratur

Anderbjörk, J-E. 1936. Gravundersökningar vid Vedby gård i Badelunda socken.
I: *Västmanlands fornminnesförenings årsskrift XXIV*.

Lhammer, Anna. 2008. *Sammanfattning av Nationella rapportprojektet i Västmanland*.
Rapportsammanställning. Västmanlands län, Västmanland. Kulturmiljövård Mälardalen
Rapport 2008:66. Västerås.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	13150
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-5469-2013, 2013-11-29
<i>Uppdragsgivare:</i>	Länsstyrelsen i Västmanlands län
<i>Landskap:</i>	Västmanland
<i>Län:</i>	Västmanland
<i>Kommun:</i>	Västerås
<i>Socken:</i>	Badelunda (FMIS-socken Västerås)
<i>Fastighet:</i>	Västerås-Vedby 3:19
<i>Kartblad:</i>	11G2j
<i>Koordinater:</i>	NV hörnet av UO: x6612420, y547319
<i>Höjd över havet:</i>	30
<i>Typ av undersökning:</i>	Utredning, etapp 2
<i>Undersökningsperiod:</i>	16 december 2013
<i>Undersökt yta:</i>	Cirka 3000 m ²
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Höjdsystem:</i>	-
<i>Inmätningssmetod:</i>	GPS (Trimble Juno SC)
<i>Personal:</i>	Maud Emanuelsson (projektledare) Anna-Lena Hallgren
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	-

Bilaga

Bilaga 1. Schakttabell

Schaktnr	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Bredd, m	Djup, m	Anläggningar	Fynd	Anmärkning	Underliggande sediment
1	Matjord, grus, tegel, betongblock, betongplattor. Påförda massor	11,00	1,40	0,35-1,00	-	-	0,30 m matjord	Lera
2	Matjord. Brukad åkermark	8,00	1,40	0,35	-	-	0,30 m matjord	Lera
3	Matjord, grus, sten, asfalt. Påförda massor	11,00	1,40	0,35-1,00	-	-	0,30 m matjord	Lera
4	Matjord. Brukad åkermark	8,00	1,40	0,40	-	-	0,30 m matjord	Lera
5	Matjord. Brukad åkermark	9,50	1,40	0,35-0,50	-	-	0,30 m matjord	Lera
6	Matjord. Brukad åkermark	10,00	1,40	0,40-0,45	-	-	0,30 m matjord	Lera
7	Matjord. Brukad åkermark	8,00	1,40	0,35	-	-	0,30 m matjord	Lera
8	Matjord. Brukad åkermark	11,00	1,40	0,35-0,50	-	-	0,30 m matjord Stenblock	Lera
9	Matjord. Brukad åkermark	7,50	1,40	0,35-0,40	-	-	0,30 m matjord	Lera
10	Matjord. Brukad åkermark	7,00	1,40	0,35-0,40	-	-	0,30 m matjord	Lera